

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o ciljih evro-sredozemske regije za obdobje po letu 2015

(mnenje na lastno pobudo)

(2015/C 383/07)

Poročevalka: An LE NOUAIL MARLIÈRE

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 22. januarja 2015 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Cilji evro-sredozemske regije za obdobje po letu 2015.

Strokovna skupina za zunanje odnose, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 11. junija 2015.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 509. plenarnem zasedanju 1. in 2. julija 2015 (seja z dne 1. julija) s 57 glasovi za, 22 glasovi proti in 7 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) priporoča državam članicam Unije za Sredozemlje in EU, da potrdijo dogovorjene cilje trajnostnega razvoja z ratifikacijo ustreznih mednarodnih konvencij ter

1.2 dobro zaščitijo javne naložbe, ki so potrebne za uresničitev ciljev trajnostnega razvoja, in

1.3 organizirajo izvajanje teh ciljev z vključitvijo civilne družbe in regij na lokalni ravni, čim bližje prebivalstvu.

1.4 Odbor je seznanjen s sklepi Sveta za zunanje zadeve in mednarodne odnose z dne 26. maja 2015 ter letnim poročilom Evropske komisije za leto 2015 o zavezah EU in držav članic glede uradne razvojne pomoči ter njihovih rezultatih.

1.5 Kljub temu obžaluje, da si je EU rok za izpolnitev cilja o 0,7 % BDP postavila do leta 2030 ⁽¹⁾.

1.6 Odbor podpira namero EU, da okrepi nefinančne vidike (ratifikacija mednarodnih pravnih instrumentov, boj proti finančnemu kriminalu).

1.7 Spodbuja jo, naj med bi-, pluri- in multilateralnimi poslovnimi interesi ter cilji trajnostnega razvoja zastopa usklajeno stališče, s tem pa ohrani verodostojnost tako ciljev kot evropske pomoči.

1.8 Odbor priporoča nadaljevanje dialoga med socialnimi partnerji in evropskimi institucijami o poklicnem usposabljanju in vseživljenjskem učenju, h kateremu je bil ustrezno povabljen in ki ga je pomagal vzpostaviti ⁽²⁾, pa tudi s tem povezanih akcijskih načrtov.

1.9 Odbor se zavzema, da bi bila njegova priporočila vključena v program in sosedsko politiko EU: usklajenost trgovinske, zunanje, razvojne in finančne politike ter zaščita demokracije in človekovih pravic, kot je 28. maja 2015 podpredsednica Federica Mogherini zagotovila civilni družbi ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Komisar Neven Mimica, 508. plenarno zasedanje EESO, 28. maj 2015.

⁽²⁾ <http://www.etf.europa.eu/web.nsf/pages/home>

⁽³⁾ http://eeas.europa.eu/statements-eeas/2015/150528_01_fr.htm

2. Uvod

2.1 V prihodnjih letih bo na evropski in svetovni ravni ena od glavnih točk dnevnega reda razprava o ciljnih trajnostnega razvoja za obdobje po letu 2015. Evro-sredozemska regija ima nekaj posebnih skupnih značilnosti, ki jih je treba upoštevati pri preučevanju vprašanja, kako cilje trajnostnega razvoja vključiti v evropsko sosedsko politiko in politike držav južnega Sredozemlja. Zaradi problemov, povezanih s prehransko varnostjo, revščino in socialno izključenostjo ter omejenim dostopom do vode, zaradi posebnega položaja držav v tej regiji, ki so v demokratični in gospodarski tranziciji, ter zato, ker je treba znova vzpostaviti mir in varnost, je treba sprejeti mnenje EESO s smernicami za izvajanje in spremljanje programa za obdobje po letu 2015 v Sredozemlju.

2.2 EESO lahko koristno svetuje vladam te močno preizkušene regije in evropskim institucijam, saj lahko pripomore k opredelitvi konkretnih izzivov in skupaj s civilno družbo oblikuje predloge za evro-sredozemsko regijo.

2.3 S tem mnenjem namerava EESO tudi nadgraditi že opravljeno delo v zvezi s cilji trajnostnega razvoja na splošno, zlasti pa v zvezi s prav to geografsko regijo, predvsem na obalnih sredozemskih območjih.

2.4 Generalni sekretar ZN je predložil zbirno poročilo o prispevkih, ki jih je izbrala odprta delovna skupina, pristojna za pregled splošnih ciljev trajnostnega razvoja za obdobje po letu 2015; vzpostavljena je bila na podlagi izjave vlad po konferenci Rio+20 z naslovom „Prihodnost, ki si jo želimo“, v kateri je bilo določeno, da se specifični razvojni cilji tisočletja za države v razvoju preoblikujejo v sicer precej spremenjene splošne cilje, ki bi veljali za vse človeštvo, tako v industrializiranih državah kot državah v vzponu ali razvoju in manj razvitih državah. Na različnih regionalnih in podregionalnih ravneh so bila organizirana obsežna posvetovanja, najpomembnejše skupine organizirane civilne družbe, zastopane v Združenih narodih, pa so imele priložnost, da pri njih sodelujejo in uveljavijo svoj interes. Sprejetih je bilo 17 ciljev oziroma 169 specifičnih ciljev, povezanih z načini izvajanja in globalnim partnerstvom za trajnostni razvoj.

2.5 Za leto 2015 sta v načrtu dva pomembna dogodka, ki sta neločljivo povezana s cilji trajnostnega razvoja za obdobje po letu 2015: mednarodna konferenca o financiranju razvoja julija v Adis Abebi in 21. konferenca pogodbenic Okvirne konvencije o spremembi podnebja konec leta v Parizu.

2.6 Cilj tega programa trajnostnega razvoja za obdobje po letu 2015 je vzpostavitev okvira za prihodnje ukrepanje Združenih narodov na terenu, ki bo po novem usmerjen v doseganje enakosti, socialno vključevanje in dostojno delo ter varovanje trajnostnih virov dohodkov za delavce, zaščito okolja in ohranjanje ritma obnavljanja bioloških in naravnih virov. Toda izhodišče tega programa je, da ekonomski model, ki ureja našo družbo, ni trajnosten, kar pomeni, da bodo morali biti svetovni voditelji izjemno ambiciozni. Sedanji ekonomski, socialni, okoljski in tudi politični položaj je v številnih delih sveta popolnoma nevzdržen, kar še posebej velja za evro-sredozemsko regijo. Številni so mnenja, da bi bilo treba za uresničitev ciljev trajnostnega razvoja prilagoditi vsaj ekonomska in finančna načela, na katerih temeljijo gospodarstva, ter tako sprožiti spremembe.

2.7 Socialne in gospodarske razmere v južnoevropskih državah ob severni obali Sredozemskega morja za tamkajšnje prebivalstvo niso več sprejemljive in ne omogočajo več izpolnjevanja okoljskih in podnebnih zahtev, ki bi evropskim državljanom dale možnost, da ustvarijo drugačno okoljsko, gospodarsko in socialno razsežnost. Mladi kljub naložbam nacionalnih ali evropskih sistemov v njihovo izobraževanje nimajo okvira, v katerem bi se imeli priložnost razvijati in prispevati h gospodarski, socialni in okoljski konkurenčnosti EU.

2.8 Od leta 2008 je bilo ustvarjenih le malo delovnih mest; ravno nasprotno, številna so bila izgubljena, tempo ustvarjanja novih pa ni usklajen z demografskimi spremembami oziroma z vstopom diplomantov na trg, to pa je povzročilo zavrnitev politike varčevanja, čemur še ni videti konca. Javne politike ter storitve na področjih izobraževanja, zdravstva, prometa in stanovanj so zaradi varčevalnih smernic stagnirale, čeprav je treba ravno te storitve za uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja še okrepiti. Število ljudi brez strehe nad glavo in ljudi, ki nimajo primerne stanovanja, v EU-28 še vedno narašča in večina novih delovnih mest je preveč prožnih, prekarnih in brez prihodnosti. Število pripravnikov, ki so za svoje delo malo ali slabo plačani, je izjemno poskočilo, priča smo radikalizaciji evropske družbe, nestrpnosti, sovražnosti do drugih in nerazumevanju, povečuje se prepad med generacijami, individualizem in boj za preživetje pa povzročata razkol med poklicnimi politikami in nemočnimi državljanji.

2.9 V južnem Sredozemlju so se ljudje izrekli proti diktaturam, ki so si prisvojile gospodarske koristi, svobodo izražanja mnenja in enakopravnost državljanov. Številne države so spremenile potek tranzicije: najprej so bile zgled pričakovane demokratizacije z nacionalnim konsenzom, nato pa je vsemogočna vojska znova samovoljno prevzela oblast. Obenem so radikalizirane skupine izkoristile priložnost in z orožjem zasedle ozemlja oziroma se preoblikovale v zločinske režime. En del Afrike tako živi v stalni grožnji, na Bližnjem in Srednjem vzhodu pa prihaja do obsežnega razseljevanja prebivalstva in ponovno nastajajo nove vojaške in politične strukture; civilno prebivalstvo nima niti trenutka miru.

2.10 V teh razmerah je malo verjetno, da bi bil lahko kateri koli cilj trajnostnega razvoja pravi način za obnovo miru, izboljšanje materialne blaginje in gospodarski razvoj te regije. V demokratično, socialno in okoljsko nestabilne regije ni mogoče trajno privabiti naložb, jih tam zadržati in omogočiti njihovo uspešnost. Poleg tega je gospodarski razvoj dolga desetletja koristil zgolj nekaterim družinam in posameznikom oziroma diktatorjem, kar je ogrozilo delovanje tistih institucij, ki so zmožne delovati pravično, pregledno in na demokratičen način.

3. Okolje

3.1 Po dejstvih sodeč je evro-sredozemska regija izpostavljena ekološkim katastrofam tako na kopnem kot na morju. Glede na poročilo iz leta 2013 sredozemsko obalno okolje nudi preživetje najmanj 150 milijonom ljudi. V poročilu je navedena tudi ugotovitev UNEP, da je na sredozemskih obalah 13 plinskih obratov, 55 rafinerij, 180 elektrarn, 750 marin, 286 trgovskih pristanišč, 112 letališč in 238 razsoljevalnih obratov, večina katerih lahko povzroči izredne ekološke razmere. Poročilo nadalje ugotavlja, da je vzpostavitev primernih ukrepov za omilitev vpliva naravnih nesreč ali nesreč, ki jih povzroči človek, absolutna prioriteta za celotno regijo⁽⁴⁾.

4. Zaposlovanje

4.1 Komisar Johannes Hahn je v govoru 28. maja poudaril, da je treba *vsako leto* ustvariti pet milijonov novih delovnih mest, da bo mogoče nuditi delo rastoči delovni sili in poskrbeti za socialno vključenost. Prav tako je spomnil, da bo morala regija za doseganje tega cilja zagotoviti gospodarsko rast nad 6 %.

4.2 Ključ do tega mora biti spodbujanje dostojne zaposlitve (8. cilj), saj je neakovostna zaposlitev (prekarna, slabo plačana, brez trajne in univerzalne socialne zaščite) glavni krivec za revščino. Zato se je treba ponovno osredotočiti na kakovost gospodarske rasti, varne in zdrave pogoje zaposlovanja in dela ter socialno zaščito delavcev in njihovih družin kot osnovnih instrumentov za boj proti revščini in izključenosti.

5. Zasebni viri financiranja

5.1 Za produktivnost in učinkovitost prispevka zasebnega sektorja k tržnim partnerstvom za industrijski razvoj je potreben tudi program za dostojno delo, ki bo drugače kot doslej bolj osredotočen na izpolnjevanje delovnih pogojev. Pri novih delovnih mestih morajo biti bolj kot kdaj koli prej v ospredju kakovost, ustrezno plačilo, varstvo okolja in zdravja ljudi ter učinkovita socialna zaščita⁽⁵⁾. To je zlasti pomembno za območje Bližnjega vzhoda in Severne Afrike, kjer je brezposelnost mladih med najvišjimi na svetu in se še povečuje, prav tako je za precejšen delež mladih v delovno aktivni starosti značilno, da niso zaposleni in se ne izobražujejo ali usposablajo. Za družbeno-politično stabilnost in preprečevanje konfliktov je ključno, da se ljudem v neformalnem sektorju zagotovi minimalna dohodkovna varnost, saj se s tem zmanjšujeta radikalizem in ekstremizem ter posledično krepita politična stabilnost in varnost⁽⁶⁾. Želje, kot so osnovna izobrazba in nadaljnje usposabljanje, enakopravnost, vključenost mladih in žensk na trg dela, spoštovanost državljanov, pravica do izražanja, ustrezno plačilo, varne razmere, ohranjanje okolja in javnega zdravja, vzgoja majhnih otrok in medgeneracijska solidarnost, so skupne ljudem na obeh straneh morja. Vlade morajo biti sposobne te želje izpolniti brez groženj nadnacionalne arbitraže, ki enostransko ščiti posamične interese, obenem pa je treba upoštevati pomen, ki bi ga mednarodna trgovina lahko imela za financiranje teh univerzalnih ciljev⁽⁷⁾.

⁽⁴⁾ <http://www.preventionweb.net> – Euro-Mediterranean Partnership Program (PPRD South), februar 2013.

⁽⁵⁾ Glej mnenje EESO o socialni zaščiti v razvojnem sodelovanju Evropske unije, UL C 161, 6.6.2013, str. 82.

⁽⁶⁾ Cilji evro-sredozemske regije za obdobje po letu 2015, posvetovanje EESO 22. maja 2015, Solidaren pogled na obdobje po letu 2015.

⁽⁷⁾ Mnenje EESO, REX/441 (glej stran 49 tega Uradnega lista).

6. Načini izvajanja in spremljanja ciljev

6.1 V večstranskih pogajanjih v okviru STO je trgovina izpostavljena kot sredstvo za doseganje pozitivnega trajnostnega razvoja. Vendar se je v več pogajanjih, ki trenutno potekajo, pokazalo neskladje med nekaterimi cilji proste trgovine in doseganjem ciljev trajnostnega razvoja, med drugim v sporazumih o storitvah, ki predvidevajo liberalizacijo ali privatizacijo številnih javnih storitev, dostopnih večjemu številu državljanov in potrebnih za doseganje ciljev, sporazumih o okoljskih dobrinah, prenosu tehnologije, pravicah industrijske lastnine, sporazumih o novih informacijskih tehnologijah, ekstraktivni industriji in izkoriščanju podtalja in reševanju sporov med multinacionalnimi podjetji in državami. Na številnih področjih so dobronamerni cilji zaradi dogovarjanja med trgovskimi silami in državami postali le malo verjetni.

6.2 Trgovinska politika bi morala državam v razvoju omogočiti prostor za oblikovanje politik, vključno z zmožnostjo, da se osredotočijo na vpliv na brezposelnost, ranljive osebe, enakopravnost spolov in trajnostni razvoj, ne pa spodbujati liberalizacije kot cilja. Zato priporočamo celovit pregled vseh trgovinskih in naložbenih sporazumov, da bo mogoče opredeliti vsa področja, ki države v razvoju morda omejujejo pri preprečevanju in obvladovanju kriz, reguliranju kapitalskih tokov, varstvu pravice do preživetja in dostojne zaposlitve, uveljavljanju poštene obdavčitve, zagotavljanju osnovnih javnih storitev in skrbi za trajnostni razvoj.

6.3 Vlade bi morale izvesti obvezno presojo vpliva multilateralnih, plurilateralnih in bilateralnih trgovinskih in naložbenih sporazumov na človekove pravice, s posebnim poudarkom na pravici do razvoja ter posebnih pravicah do hrane, zdravja in preživetja, hkrati pa upoštevati vpliv na marginalizirane skupine. Del tega bi morala biti uresničitev osnutka resolucije, ki ga je junija 2014 sprejel Svet za človekove pravice v Ženevi, s čimer bi bila ustanovljena delovna skupina za pripravo instrumenta, ki bi nadnacionalne gospodarske družbe zavezal k mednarodnim pravnim obvezam do spoštovanja človekovih pravic.

6.4 V obdobju, ki bi ga bilo treba še določiti in za katero bi lahko dejali, da svet okreva po krizi, najprej po finančni iz leta 2008, nato pa še po krizi demokracije iz leta 2011, bi bilo treba naložbe, ki prispevajo k zaposlovanju in varstvu okolja ter se navezujejo na razvojne cilje za obdobje po letu 2015, izvzeti iz izračuna javnega primanjkljaja, jih obravnavati kot univerzalne, trajnostne in vzdržne naložbe skupnega pomena, jih brezobrestno financirati ter jih zapreti pred spekulativnimi skladi.

6.5 Z bojem proti davčnim utajam in izogibanju davkom ter proti nedovoljenim finančnim tokovom, namenjenim pranju denarja iz nezakonitih dejavnosti, vključno z delom na črno, izkoriščanjem migrantov in izvozom nepredelanih odpadkov, bi lahko sprostili dodatna sredstva, potrebna za doseganje ciljev trajnostnega razvoja ⁽⁸⁾.

6.6 Ugotoviti je treba, da so obstoječi mednarodni pravni instrumenti vsi primerni za izvajanje ciljev, in tudi to, da bi bila ratifikacija nekaterih konvencij, kot so konvencije Mednarodne organizacije dela, ki so ključne in se nanašajo na delo, Konvencija Združenih narodov z dne 18. decembra 1979 o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, Konvencija o varstvu pravic delavcev migrantov in članov njihovih družin, Konvencija C189 o delavcih v gospodinjstvu, Konvencija C184 o zdravju in varnosti v kmetijstvu, Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah ter njegov izbirni protokol, in njihov prenos v pozitivno pravo vseh držav članic Unije za Sredozemlje najprimernejši nefinančni način izvajanja ciljev, s katerim bi zagotovili pravno varstvo pravic posameznikov, kar je nujno potrebno za dejansko izvajanje številnih ciljev trajnostnega razvoja:

Cilji trajnostnega razvoja ⁽⁹⁾:

1. povsod odpraviti revščino v vseh oblikah,
2. odpraviti lakoto, zagotoviti prehransko varnost in boljšo prehrano ter spodbujati trajnostno kmetijstvo,

⁽⁸⁾ Po podatkih Svetovne banke, Mednarodnega denarnega sklada, transparency.org itd. ta znesek znaša najmanj 1 000 milijard dolarjev.

⁽⁹⁾ Kakor so navedeni v predhodnem osnutku sklepnega dokumenta za vrh Združenih narodov, namenjen sprejetju razvojne agende ZN za obdobje po letu 2015, iz januarja 2015.

3. zagotoviti zdravo življenje in spodbujati blaginjo vseh ne glede na starost,
4. zagotoviti vključujoče in enakopravno kakovostno izobraževanje ter spodbujati možnosti za vseživljenjsko učenje vseh,
5. doseči enakopravnost spolov ter opolnomočiti vse ženske in deklice,
6. vsem zagotoviti razpoložljivost in trajnostno upravljanje vode ter sanitarne storitve,
7. vsem zagotoviti dostop do cenovno primerne, zanesljive, trajnostne in sodobne energije,
8. spodbujati trajno, vključujočo in trajnostno gospodarsko rast, polno in produktivno zaposlenost ter dostojno delo za vse,
9. zgraditi vzdržljivo infrastrukturo, spodbujati vključujočo in trajnostno industrializacijo ter pospeševati inovacije,
10. zmanjšati neenakost v državah in med njimi,
11. zagotoviti, da bodo mesta in naselbine vključujoči, varni, vzdržljivi in trajnostni,
12. zagotoviti trajnostne vzorce potrošnje in proizvodnje,
13. sprejeti nujne ukrepe za boj proti podnebnim spremembam in njihovim posledicam ⁽¹⁰⁾,
14. ohraniti in trajnostno izkoriščati oceane, morja in morske vire za doseganje trajnostnega razvoja,
15. zaščititi, obnoviti in spodbujati trajnostno izkoriščanje kopenskih ekosistemov, trajnostno gospodariti z gozdovi, boriti se proti dezertifikaciji, zaustaviti degradacijo tal in odpraviti njene posledice ter zaustaviti zmanjševanje biotske raznovrstnosti,
16. spodbujati miroljubne in vključujoče družbe za doseganje trajnostnega razvoja, vsem omogočiti dostop do pravosodja in vzpostaviti dobro delujoče, odgovorne in vključujoče institucije na vseh ravneh,
17. okrepiti načine izvajanja in oživiti svetovno partnerstvo za trajnostni razvoj.

6.7 Odbor regij in Evropski ekonomsko-socialni odbor sta 28. maja 2015 skupaj z Evropsko komisijo organizirala forum civilne družbe Euromed, na katerem so spregovorili komisar Johannes Hahn, podpredsednica Komisije Federica Mogherini in predsednik Evropskega parlamenta.

6.8 Na forumu, ki je bil namenjen razpravi o novih usmeritvah sosedske politike EU, je komisar Hahn izpostavil različna finančna sredstva, ki so bila neposredno namenjena reševanju humanitarne krize v Siriji in sosednjih državah, in sicer 52 milijonov EUR iz Sklada za civilno družbo v sosedstvu, in opisal izvedene ukrepe, h katerim je treba prišteti še 40 milijonov EUR iz regionalnega skrbniškega sklada EU.

6.9 Na koncu je treba omeniti evropsko agendo o migracijah, ki jo je Komisija objavila dva tedna po vrhu voditeljev držav članic. V njej je v skladu s členom 78(3) PDEU predlagana konkretna porazdelitev ukrepov za ponovno namestitev in sprejem beguncev ⁽¹¹⁾.

V Bruslju, 1. julija 2015

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE

⁽¹⁰⁾ Pri čemer velja, da je Okvirna konvencija Združenih narodov o spremembi podnebja osrednji mednarodni in medvladni forum za pogajanja o tem, kakšen bo odziv na podnebne spremembe na svetovni ravni.

⁽¹¹⁾ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-is-new/news/news/2015/20150527_02_en.htm